

Received: 14.09.2025
Accepted: 27.10.2025
Published: 30.12.2025

Roczniki Administracji i Prawa
Annuals of The Administration and Law
2025, XXV, z. 4: s. 129-140
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0055.6546
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Kamil Majewski*

Nr ORCID: 0000-0003-3775-2815

FORMY WSPARCIA INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH PRZEWDZIANE W DYREKTYWIE 2024/1640 Z 31 MAJA 2024 R. (AML/CFT)

FORMS OF SUPPORT FOR OBLIGED ENTITIES INCLUDED IN DIRECTIVE 2024/1640 OF 31 MAY 2024 (AML/CFT)

Streszczenie: Z dniem 31 maja 2024 r. został przyjęty tzw. pakiet regulacyjny AML/CFT. Chociaż zdecydowana większość zagadnień została zawarta w Rozporządzeniu 2024/1624 ze względu na postulat bezpośredniego stosowania przepisów AML/CFT (zapewnienie jednolitości rozwiązań w tym obszarze), prawodawca europejski zdecydował pozostawić część zagadnień wdrożeniu państwom członkowskim i nadał im formę Dyrektywy 2024/1640. Przepisy tego aktu zawierają m.in. rozwiązania obejmujące zróżnicowane formy, które mogą stanowić wsparcie podmiotów zobowiązanych. Celem niniejszego artykułu jest szczegółowa analiza przepisów Dyrektywy 2024/1640, które odnoszą się do tych form w celu zweryfikowania następującej tezy badawczej: przyjęte rozwiązania regulacyjne stanowią istotne wsparcie dla podmiotów zobowiązanych w realizacji zadań AML/CFT (perspektywa jednostkowa), które jednocześnie będzie znacząco przyczyniać się do prawidłowej realizacji obowiązków regulacyjnych w zakresie AML/CFT (perspektywa systemowa).

Słowa kluczowe: AML/CFT, instytucje obowiązane, dyrektywa 2024/1640, pakiet regulacyjny AML/CFT 2024

* dr; Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Prawa i Administracji. Źródła finansowania publikacji: środki własne autora; e-mail: majewski.kamil.87@gmail.com

Summary: On May 31, 2024, the so-called AML/CFT regulatory package was adopted. Although the vast majority of issues were included in Regulation 2024/1624 due to the requirement for direct application of AML/CFT provisions (ensuring uniformity of solutions in this area), the European legislator decided to delegate some of the issues to the Member States for implementation and gave them the form of Directive 2024/1640. The provisions of this act contain, among others, solutions covering various forms of support for obliged entities. The purpose of this article is to provide a detailed analysis of the provisions of Directive 2024/1640, which refer to these forms in order to verify the following research thesis: the adopted regulatory solutions constitute significant support for obliged entities in the implementation of AML/CFT tasks (individual perspective), which will at the same time significantly contribute to the proper implementation of regulatory obligations of AML/CFT (systemic perspective).

Keywords: AML/CFT, obliged entities, Directive 2024/1640, 2024 AML/CFT regulatory package

WSTĘP

Dzień 31 maja 2024 r. był datą kluczową dla problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (AML/CFT) w państwach należących do Unii Europejskiej, w tym także w Polsce. Dzień ten obfitował w przyjęcie kilku aktów prawnych, które wyznaczyły politykę w zakresie AML/CFT na najbliższe lata¹. Co ciekawe, prawodawca europejski dostrzegł również potrzebę zasadniczej zmiany w podejściu do systemu aktów prawnych odnoszących się do tej problematyki. Dotychczas obszar ten był uregulowany dyrektywami, czyli aktami, które wymagały implementacji do krajowych porządków prawnych państw członkowskich. W konsekwencji tego prawodawcy krajowi posiadali pewną swobodę w kształtowaniu lokalnych przepisów w zakresie AML/CFT. Chociaż przepisy poszczególnych dyrektyw dotyczących AML/CFT były stosunkowo precyzyjne i obszerne, z punktu widzenia UE to rozwiązanie regulacyjne było obciążone ryzykiem niespójności pomiędzy reżimami prawnymi poszczególnych państw członkowskich.

Niezależnie od powyższego dyrektywy nie zostały całkowicie wyeliminowane z systemu aktów prawnych poświęconych problematyce AML/CFT. Prawodawca europejski dostrzegł potrzebę zaadresowania części zagadnień w tej formie prawnej. Przejawem tego jest przyjęcie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1640 z dnia 31 maja 2024 r. w sprawie mechanizmów, które państwa członkowskie powinny wprowadzić w celu zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniającej dyrektywę (UE) 2019/1937 oraz zmieniającej i uchylającej dyrektywę (UE)

¹ W zakresie projektowanych rozwiązań szerzej zob. A. Golonka, *Unijny projekt „pakietu AML” – reforma czy rewolucja w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy*, „Ius Novum” 2024, nr 2, s. 1-22.

2015/849², która została uznana za część kompleksowego pakietu regulacyjnego, mającego na celu wzmocnienie unijnych ram w zakresie AML/CFT³. Zgodnie z art. 78 Dyrektywy 2024/1640 wprowadzenie w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, niezbędnych do wykonania wymogów w niej zawartych, powinno, co do zasady, nastąpić do dnia 10 lipca 2027 r.⁴ Wdrożenie części wymogów zostało rozłożone w czasie. Wyjątki od tej ogólnej zasady zostały określone w następujący sposób:

- 1) art. 74 powinien być wdrożony do dnia 10 lipca 2025 r.,
- 2) art. 11, 12, 13 i 15 – do dnia 10 lipca 2026 r.,
- 3) art. 18 – do dnia 10 lipca 2029 r.

Dyrektywa 2024/1640 zawiera przepisy, które wprowadzają oczekiwanie wdrożenia w państwach członkowskich zróżnicowanych rozwiązań, które mogą stanowić formy wsparcia instytucji obowiązanym⁵.

Celem niniejszego artykułu jest szczegółowa analiza przepisów Dyrektywy 2024/1640, które odnoszą się do tych form, w celu zweryfikowania następującej tezy badawczej: przyjęte rozwiązania regulacyjne stanowią istotne wsparcie dla instytucji obowiązanym (podmiotów zobowiązanych) w realizacji zadań AML/CFT (perspektywa jednostkowa), które jednocześnie będzie znacząco przyczyniać się do prawidłowej realizacji obowiązków regulacyjnych w zakresie AML/CFT (perspektywa systemowa).

Przyjęcie takiego celu badawczego miało zasadniczy wpływ na dobór metod badawczych oraz wewnętrzną strukturę tekstu (omówienie poszczególnych rozwiązań prawnych dotyczących form wsparcia). Ze względu na adekwatność metody dogmatyczno-prawnej przede wszystkim ta metoda została zastosowana w przeprowadzonych rozważaniach.

NOWE ZAŁOŻENIA PRAWODAWSTWA UE W ZAKRESIE AML/CFT

Intencje prawodawcy europejskiego, dotyczące zmiany podejścia do formy aktów prawnych, zostały bezpośrednio i jednoznacznie wyrażone w preambule do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1624 z dnia

² Dz.Urz.UE.L z 2024 r., str. 1640; dalej jako „Dyrektywa 2024/1640”.

³ Rozwój rozwiązań w zakresie AML/CFT jest również postulowany w azjatyckiej literaturze przedmiotu, zob. I. M. Saiful, E.S. Akter, H.M. Zahed, *Predicate offences of money laundering and anti money laundering practices in Bangladesh among south asian countries*, „Studies in Business and Economics” 2017, no. 12(3), s. 72.

⁴ Z tym dniem traci moc IV Dyrektywa AML (art. 77 Dyrektywy 2024/1640).

⁵ W literaturze przedmiotu wskazywano, że istnieje potrzeba wprowadzenia takich form, w tym wytycznych, zob. E. Wiszniowski, *Wymagania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz realizacja tego obowiązku na przykładzie biur rachunkowych*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2014, tom 76 (132), s. 160.

31 maja 2024 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu⁶. W motywie nr 1 tego aktu prawnego wskazano, że dotychczas IV Dyrektywa AML⁷ stanowiła główny instrument prawny służący przyjęciu przepisów w zakresie AML/CFT, gdyż to w niej określono kompleksowe ramy prawne, które w późniejszym okresie zostały wzmocnione kolejnymi aktami prawnymi w formie dyrektyw⁸. Z kolei motyw nr 2 zawiera postulat, z którego wynika, że w celu uniknięcia rozdrobnienia podejścia do problematyki AML/CFT na poziomie państw członkowskich powstała konieczność przyjęcia przepisów bezpośrednio stosowanych (rozporządzeń). Forma ta, w ocenie prawodawcy europejskiego, ma zapewnić osiągnięcie pożądanej jednolitości stosowania przepisów AML/CFT⁹. Z tych powodów w Rozporządzeniu 2024/1624 ustanowiono przepisy dotyczące:

- 1) środków, które mają być stosowane przez podmioty zobowiązane¹⁰ w celu zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu;
- 2) wymogów dotyczących przejrzystości w zakresie własności rzeczywistej dla podmiotów prawnych, trustów, które powstały w drodze czynności prawnej, i podobnych porozumień prawnych;

⁶ Dz.Urz.UE.L z 2024 r., str. 1624; dalej jako „Rozporządzenie 2024/1624”.

⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.U. L 141 z 5.6.2015, s. 73). O znaczeniu tego aktu prawnego szerzej A. Golonka, *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy w obliczu zmian wprowadzonych IV i V dyrektywą AML*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2020, nr 4(862), s. 16, a także M. Brulińska, *Aspekty prawne przeciwdziałania i zwalczania prania pieniędzy w Polsce. Wyzwanie dla polskich instytucji finansowych*, „Studia Iuridica” 2018, t. 77, s. 9.

⁸ Chodzi przede wszystkim o dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającą dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającą dyrektywę 2009/138/WE i 2013/36/UE (Dz.U. L 156 z 19.6.2018, s. 43). Szerzej zob. K. Majewski, *Zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, „Monitor Prawa Bankowego” 2020, nr 01(110), s. 92 i n.

⁹ Ten aspekt również był dostrzegany w literaturze przedmiotu, zob. Ł. Krupa, *Przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu*, „Cybersecurity and Law” 2022, z. 1, s. 99 oraz M. Prengel, *Międzynarodowe przeciwdziałanie praniu pieniędzy w sektorze finansowym*, „Bezpieczny Bank” 2003, nr 2(21), s. 79 i n.

¹⁰ Określenie to zostało zdefiniowane w Rozporządzeniu 2024/1624. Analiza przyjętej definicji prowadzi do wniosku, że w dotychczas stosowanej w Polsce terminologii są to instytucje obowiązane. W dalszej części niniejszego opracowania oba pojęcia będą stosowane zamiennie. Szerzej o roli i znaczeniu tych podmiotów w systemie AML/CFT zob. M. Sikora, *Instytucje obowiązane jako podstawowy element systemu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie” 2009, nr 2, s. 291 i n. Zob. także A. Golonka, *Zakres podmiotowy ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy w świetle znowelizowanych przepisów*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2020, nr 3, s. 155-168; M.A. Kędzierski, *Notariusz jako instytucja obowiązana w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (omówienie niektórych zagadnień)*, „Studia Prawnicze” KUL 2020, nr 1(81), s. 165 i n. oraz M. Capiga, *Bezpieczeństwo instytucji finansowych jako instytucji obowiązanej w systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy*, „Studia Ekonomiczne” 2014, nr 171, s. 120-131.

3) środków ograniczających niewłaściwe wykorzystanie instrumentów anonimowych.

Kolejnym aktem prawnym, przyjętym we wskazanym na wstępie dniu, było rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1620 z dnia 31 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia Urzędu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1093/2010, (UE) nr 1094/2010 i (UE) nr 1095/2010¹¹. Treść preambuły tego aktu prawnego, analogicznie jak Rozporządzenie 2024/1624, akcentuje konieczność wyeliminowania niespójności w podejściu do problematyki AML/CFT w krajach członkowskich. Oprócz tego, w tym przypadku prawodawca UE dostrzega również konieczność nasilenia wysiłków w zakresie AML/CFT¹² na poziomie systemu finansowego UE ze względu na transgraniczny charakter przestępstw i dochodów z tych przestępstw¹³. Dla osiągnięcia tego celu ustanowiono Urząd ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (AMLA).

Ostatnim aktem prawnym wchodzącym w skład pakietu regulacyjnego AML/CFT z 2024 r. jest wspomniana we wstępie Dyrektywa 2024/1640.

PRZEKAZYWANIE KLUCZOWYCH INFORMACJI

W treści art. 26 Dyrektywy 2024/1640 zawarto dwie kwestie. Pierwsza z nich to zapewnienie jednostce analityki finansowej (JAF) możliwości powiadamiania podmiotów zobowiązanych o informacjach istotnych dla realizacji procedur należytej staranności wobec klienta, o których mowa w rozdziale III Rozporządzenia 2024/1624. Jednocześnie, przepis art. 26 ust. 1 zd. drugie Dyrektywy 2024/1640 wprowadza katalog tych informacji, który obejmuje zdarzenia lub okoliczności, które stwarzają znaczące ryzyko prania pieniędzy, jego przestępstw źródłowych, lub finansowania terroryzmu¹⁴ w postaci:

¹¹ Dz.Urz.UE.L z 2024 r., str. 1620; dalej jako „Rozporządzenie 2024/1620”.

¹² W zakresie wyzwań dla procesów AML/CFT związanych z nowymi zjawiskami ekonomicznymi zob. R. Subashi, *Cryptocurrencies and Money Laundering*, „Balkan Journal of Interdisciplinary Research” 2024, vol. 10, no. 1, s. 56 i n.

¹³ Znaczenie podejścia międzynarodowego było również akcentowane w literaturze przedmiotu, zob. A. Golonka, *Współpraca z krajami trzecimi w zwalczaniu prania pieniędzy w obliczu współczesnych wyzwań*, „Ius Novum” 2023, nr 4, s. 17 i n. W zakresie szczególnych form aktywności, którym przypisuje się wysokie ryzyko ML/FT, zob. N. Passas, *Demystifying Hawala: A Look into its Social Organization and Mechanics*, „Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention” 2006, vol. 7, issue sup 1, s. 46 i n. Zob. także W.A. Qureshi, *An overview of money laundering in Pakistan and worldwide: causes, methods and socioeconomic effects*, „University of Bologna Law Review” 2017, vol. 2:2, s. 303 i n.

¹⁴ Szerzej o schemacie procedury prania pieniędzy zob. H. Gandhi, K. Tandon, S. Gite, B. Pradhan, A. Alamri, *Navigating the Complexity of Money Laundering: Anti-money Laundering Advancements with AI/ML Insights*, „International Journal on Smart Sensing and Intelligent Systems” 2024, vol. 17, issue 1, s. 3.

- 1) rodzajów transakcji lub działań;
- 2) konkretnych osób;
- 3) konkretnych obszarów geograficznych.

Chociaż obowiązek wyrażony w art. 26 ust. 1 Dyrektywy 2024/1640 został adresowany do państw członkowskich i obejmuje zapewnienie przypisania w przepisach krajowych JAF określonych kompetencji (możliwości powiadamiania), w istocie stanowi on zadanie JAF, które powinno być przez tę jednostkę realizowane „z urzędu”. Taki pogląd jest uzasadniony nie tylko celowością rozwiązania zawartego w art. 26 ust. 1 Dyrektywy 2024/1640, lecz także założeniami systemu AML/CFT i funkcjami ogólnymi powierzonymi JAF w innych przepisach Dyrektywy 2024/1640, w tym przede wszystkim w art. 19 ust. 1 tego aktu. Co istotne, wytworzenie tych informacji wymaga przeprowadzenia złożonego procesu analitycznego i sformułowania wniosków przez JAF¹⁵.

Z punktu widzenia podmiotu zobowiązanego realizacja tych zadań (przekazywanie informacji, o których mowa powyżej) stanowi wsparcie w realizacji procedur należytej staranności, czyli kluczowych zadań w ramach obowiązków AML/CFT. Innymi słowy, po wdrożeniu tych rozwiązań w krajowym porządku prawnym i ich wejściu w życie podmioty zobowiązane powinny otrzymywać od kluczowego dla problematyki AML/CFT organu informacje istotne m.in. dla prawidłowej identyfikacji i oceny ryzyka ML/FT. Podkreślenia w tym miejscu wymaga to, że ze względu na podejście oparte na analizie ryzyka (ang. *risk based approach*)¹⁶, będące kluczowym założeniem systemu AML/CFT, w dalszej konsekwencji pozytywne skutki rozciągną się także na realizację pozostałych obowiązków AML/CFT realizowanych przez podmioty zobowiązane.

Drugi aspekt został ujęty w art. 26 ust. 3 Dyrektywy 2024/1640. Przepis ten został odmiennie zredagowany aniżeli poprzednie jednostki redakcyjne art. 26 Dyrektywy 2024/1640, gdyż obowiązek przypisuje bezpośrednio JAF, a nie państwom członkowskim. Zakresem przedmiotowym tego obowiązku zostało objęte przekazywanie raz do roku podmiotom zobowiązanym strategicznych informacji na temat typologii, wskaźników ryzyka i tendencji w zakresie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Chociaż zakres i charakter informacji, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, znacząco odbiega od tych, które zostały zawarte w ka-

¹⁵ Tego rodzaju zadania zostały przypisane JAF w art. 19 ust. 3 Dyrektywy 2024/1640. Zatem z art. 26 ust. 1 Dyrektywy 2024/1640 nie wynika dodatkowy obowiązek tego rodzaju. Oprócz tego do zadań obejmujących analizę operacyjną i strategiczną odnosić się będą także wytyczne AMLA, które powinny zostać wydane do dnia 10 lipca 2028 r. na podstawie art. 19 ust. 10 Dyrektywy 2024/1640.

¹⁶ Szerzej zob. R. Obczyński, *Komentarz do art. 27*, [w:] M. Nowakowski (red.), *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 174. Zob. także: P. Chodnicka, *Zarządzanie ryzykiem prania pieniędzy w systemie bankowym*, „Problemy Zarządzania” 2012, nr 10/4(1), s. 209 i nast. oraz P. Chodnicka, *Ekonomika prania brudnych pieniędzy*, „Oeconomia Copernicana” 2011, nr 4, s. 73-95.

talogu art. 26 ust. 1 Dyrektywy 2024/1640, wnioski sformułowane powyżej pozostają aktualne również w odniesieniu do treści art. 26 ust. 3 Dyrektywy 2024/1640 – realizacja obowiązku JAF będzie stanowiła istotne wsparcie dla podmiotów zobowiązanych i jednocześnie przyczyni się do prawidłowej realizacji obowiązków AML/CFT, a także ich rozliczalności (aspekt istotny z punktu widzenia organów kontrolnych i nadzorczych).

PRZEKAZYWANIE INFORMACJI ZWROTNYCH

Kolejne rozwiązanie, które może być poczytywane jako forma wsparcia dla podmiotów zobowiązanych, zostało zawarte w art. 28 Dyrektywy 2024/1640. W tym przypadku przepisy wymagają od państw członkowskich zapewnienia, że JAF będzie przekazywała tym podmiotom informacje zwrotne na temat zgłaszania podejrzeń na podstawie art. 69 Rozporządzenia 2024/1624, czyli przede wszystkim dotyczące zgłoszeń obejmujących podejrzenie, że środki finansowe lub działania są dochodami z działalności przestępczej lub są powiązane z finansowaniem terroryzmu, lub działalnością przestępczą (art. 69 ust. 1 tego Rozporządzenia). Przepis ten (art. 69 Rozporządzenia 2024/1624) traktuje o tym zagadnieniu nieco szerzej, gdyż odnosi się także do przekazywania niezbędnych informacji, w tym informacji o rejestrach transakcji, a także informacji o wszystkich podejrzanych transakcjach, w tym próbach i podejrzeniach wynikających z niemożności zastosowania środków należytej staranności wobec klienta. Ze względu na treść i konstrukcję art. 28 ust. 1 Dyrektywy 2024/1640, wspomniane szerokie podejście do problematyki zgłoszeń, wynikające z art. 69 Rozporządzenia 2024/1624, będzie, wbrew pozorom, przynosiło pozytywne skutki dla podmiotów zobowiązanych, ponieważ obowiązek przekazywania informacji zwrotnej będzie rozciągał się na całokształt tych okoliczności.

W dalszej części art. 28 ust. 1 Dyrektywy 2024/1640 prawodawca europejski precyzuje zakres informacji zwrotnych poprzez wskazanie, że obejmują one co najmniej: jakość przekazywanych informacji, terminowość zgłaszania, opis podejrzenia, dokumentację dostarczoną w momencie dokonywania zgłoszenia. Informacje zwrotne od JAF mogą być przekazywane jednostkowo (konkretnemu podmiotowi zobowiązanemu) lub zbiorczo (grupom lub kategoriom podmiotów zobowiązanych), a przepisy wymagają także, aby przekazanie tych informacji nastąpiło co najmniej raz w roku¹⁷.

Art. 28 ust. 1 *in fine* Dyrektywy 2024/1640 zawiera pewne ograniczenie w realizacji obowiązku przekazywania informacji zwrotnej. Polega ono na przyjęciu zastrzeżenia, że jego realizacja przez JAF nie może zagrażać bieżącym pracom ana-

¹⁷ Cykliczność tego rodzaju aktywności jest również uzasadniona specyfiką procedury prania pieniędzy, w tym wykształcaniem się alternatywnych metod, szerzej zob. M. Warren, *Let the Digital Euro Circulate: Introducing a Retail C.B.D.C. in the Eurozone With Unlimited Holdings by Users*, „University of Bologna Law Review” 2023, vol. 8, issue 1, s. 25.

litycznym prowadzonym przez JAF oraz żadnemu postępowaniu przygotowawczemu (aspekt karnistyczny) lub działaniom administracyjnym, a także naruszać obowiązujących wymogów w zakresie ochrony danych i poufności. Ograniczenie, o którym mowa, należy ocenić pozytywnie z uwagi na to, że zapewnia ono ochronę kluczowych aspektów związanych z szeroko rozumianą problematyką AML/CFT, w tym przede wszystkim zapobiega niweczeniu wysiłków zmierzających do ukrócenia procederu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Omawiane zagadnienie należy uznać za formę wsparcia dla podmiotów zobowiązanych przede wszystkim z tego powodu, iż dostarcza tym podmiotom informacji od właściwej jednostki o kluczowym elemencie procesu AML/CFT, które to informacje pozwolą na doskonalenie tych elementów procesu. Z kolei, z punktu widzenia systemowego właściwe organy kontrolne i nadzorcze zyskają narzędzie do egzekwowania i rozliczania prawidłowej realizacji tych obowiązków AML/CFT. Całokształt tych okoliczności stanowi o tym, że jest to jednocześnie istotny przyczynek do prawidłowej realizacji obowiązków AML/CFT i funkcjonowania tego systemu.

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA PODMIOTÓW SPRAWUJĄCYCH NADZÓR

Treść art. 39 Dyrektywy 2024/1640 dotyczy działalności podmiotów sprawujących nadzór. Co ciekawe, ta kategoria podmiotów nie została zdefiniowana w przepisach Dyrektywy 2024/1640. W art. 2 pkt 1 i 2 tej dyrektywy zostały zawarte definicje odpowiednio „podmiotu sprawującego nadzór finansowy” oraz „podmiotu sprawującego nadzór niefinansowy”. W pierwszym przypadku do tej grupy zostały zaliczone podmioty sprawujące nadzór, odpowiedzialne za instytucje kredytowe i instytucje finansowe. Biorąc pod uwagę polskie ustawodawstwo obecnie obowiązujące, podmiotem takim będzie przede wszystkim Komisja Nadzoru Finansowego. W drugim zbiorze znalazły się podmioty nadzorujące sektor niefinansowy. W związku z tymi okolicznościami, w tym z postulatami wynikającymi z treści art. 39 Dyrektywy 2024/1640, uznać należy, że w art. 39 ust. 1 Dyrektywy 2024/1640 wprowadzono zbiorcze określenie dla obu rodzajów podmiotów nadzorujących, chociaż nie jest to rozwiązanie poprawne z punktu widzenia legislacyjnego. Takie rozwiązanie powinno towarzyszyć wprowadzenie definicji podmiotu sprawującego nadzór w art. 2 Dyrektywy 2024/1640, która to definicja mogłaby przyjąć następujące brzmienie: „podmiot sprawujący nadzór” oznacza podmiot sprawujący nadzór finansowy lub niefinansowy. Dopuszczalny jest również następujący krótszy wariant: „podmiot sprawujący nadzór” oznacza podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 1 i 2. Alternatywą dla tego rozwiązania jest wprowadzenie w treści art.

39 Dyrektywy 2024/1640¹⁸ określenia „podmioty sprawujące nadzór finansowy lub niefinansowy”, czyli terminologii, która już została zdefiniowana w art. 2 Dyrektywy 2024/1640. Niezależnie od tego przesłanie wynikające z treści art. 39 ust. 1 i 3-4 Dyrektywy 2024/1640 jest na tyle jasne, że zidentyfikowana nieprawidłowość nie powinna mieć wpływu na stosowanie tych przepisów.

Wracając do kwestii kluczowych z punktu widzenia problematyki niniejszego artykułu, zawartych w art. 39 Dyrektywy 2024/1640, wskazać należy, że przepis ten wymaga od państw członkowskich zapewnienia, że podmioty sprawujące nadzór będą udostępniały podmiotom zobowiązanim, podlegającym ich nadzorowi, informacje na temat prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, które będą obejmowały następujący zakres (art. 39 ust. 2 lit. a-e Dyrektywy 2024/1640):

1) ocenę ryzyka na poziomie UE oraz wszelkie stosowne zalecenia Komisji wydane na podstawie właściwych przepisów;

2) krajowe lub sektorowe oceny ryzyka przeprowadzane zgodnie z art. 8 Dyrektywy 2024/1640;

3) odpowiednie wytyczne, zalecenia i opinie wydane przez AMLA na podstawie właściwych przepisów Rozporządzenia 2024/1620;

4) informacje o państwach trzecich wskazanych zgodnie z właściwymi przepisami Rozporządzenia 2024/1624;

5) wszelkie wskazówki i sprawozdania sporządzane przez AMLA, inne podmioty sprawujące nadzór oraz, w stosownych przypadkach, organ publiczny nadzorujący organy samorządu zawodowego, przez JAF lub inny właściwy organ lub organizacje międzynarodowe oraz organy normalizacyjne na temat:

- a) metod prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, które mogą mieć zastosowanie do danego sektora, oraz
- b) przesłanek mogących ułatwić identyfikację transakcji lub działalności, w przypadku których istnieje ryzyko, że mogą być powiązane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu w tym sektorze, a także
- c) wskazówek dotyczących obowiązków podmiotów zobowiązanych w odniesieniu do ukierunkowanych sankcji finansowych.

Powyżej wskazane kategorie informacji lub zdarzeń oraz ich charakter prowadzą do wniosku, że treść art. 39 ust. 1 Dyrektywy 2024/1640 nie jest adekwatna. Przepis ten powinien odnosić się do ryzyka ML/FT, a nie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu (czynu karalnego). Wobec tego postuluje się, aby w ramach kolejnej nowelizacji w przepisie tym wprowadzić następujące wyrażenie: „(...) informacje na temat ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu”.

Kolejne jednostki redakcyjne art. 39 Dyrektywy 2024/1640 rozszerzają zakres przedmiotowy obowiązków, które powinny w przepisach krajowych zostać przy-

¹⁸ Dotyczy to także każdego innego przepisu, który dotyczy tych podmiotów.

pisane organom sprawującym nadzór. W art. 39 ust. 3 i 4 tego aktu sformułowano wymaganie, aby podmioty te:

- 1) prowadziły działania informacyjne, stosownie do sytuacji, w celu informowania podmiotów zobowiązanych podlegających ich nadzorowi o ich obowiązkach;
- 2) niezwłocznie udostępniały podmiotom zobowiązanych podlegającym ich nadzorowi informacje na temat osób lub podmiotów wskazanych w związku z ukierunkowanymi sankcjami finansowymi i sankcjami finansowymi ONZ.

Konkludując rozważania dotyczące treści art. 39 Dyrektywy 2024/1640, należy zwrócić uwagę przede wszystkim na szeroki zakres działań informacyjnych przypisanych podmiotom nadzorczym, których beneficjentami będą podmioty zobowiązane. Tym samym, podobnie jak w poprzednim przypadku dotyczącym nowych obowiązków JAF, wniosek nasuwa się taki, że rozwiązania te stanowią istotną formę wsparcia podmiotów zobowiązanych. Aktualne pozostają zarówno wnioski sformułowane w perspektywie jednostkowej, jak i systemowej.

PODSUMOWANIE

Dyrektywa 2024/1640, będąca częścią kompleksowego pakietu regulacyjnego AML/CFT z 31 maja 2024 r., wprowadza rozwiązania, które powinny zostać uznane za formy istotnego wsparcia podmiotów zobowiązanych (instytucji obowiązanych) w realizacji obowiązków w zakresie AML/CFT. Co ważne, chociaż rozwiązania te w znaczący sposób będą obciążać właściwe organy państwowe, w tym JAF i organy sprawujące nadzór finansowy i niefinansowy, będą sprzyjać również realizacji obowiązków kontrolnych i nadzorczych przez wymienione organy państwowe. Do rozwiązań tych należy zaliczyć:

- 1) przekazywanie informacji istotnych dla realizacji procedur należytej staranności wobec klienta, tj. informacji o zdarzeniach lub okolicznościach, które stwarzają znaczące ryzyko ML/FT, a także o przestępstwach bazowych prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
- 2) cykliczne przekazywanie informacji na temat typologii, wskaźników ryzyka i tendencji w zakresie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu,
- 3) przekazywanie szeregu informacji zwrotnych na temat zgłaszania podejrzeń na podstawie art. 69 Rozporządzenia 2024/1624,
- 4) udostępnianie podmiotom zobowiązanych informacji na temat prania pieniędzy i finansowania terroryzmu,
- 5) prowadzenie działań informacyjnych, stosownie do sytuacji, w celu informowania podmiotów zobowiązanych o ich obowiązkach.

Przyjęte 31 maja 2024 r. przepisy Dyrektywy 2024/1640 nie są pozbawione wad, lecz zidentyfikowane nieprawidłowości lub niespójności nie powinny rzucać na praktykę stosowania tych przepisów. Niemniej, w celu doprowadzenia

do stanu modelowego postuluje się, aby w najbliższych nowelizacjach tych przepisów wyeliminować je w sposób zaprezentowany w tekście. Nie ma przeszkód, aby część z nich została wyeliminowana w przepisach krajowych, które będą wdrażały Dyrektywę 2024/1640.

W związku z przytoczonymi okolicznościami przedstawiona na wstępie teza badawcza: przyjęte rozwiązania regulacyjne stanowią istotne wsparcie dla instytucji obowiązań (podmiotów zobowiązanych) w realizacji zadań AML/CFT (perspektywa jednostkowa), które jednocześnie będzie znacząco przyczyniać się do prawidłowej realizacji obowiązków regulacyjnych w zakresie AML/CFT (perspektywa systemowa), została zweryfikowana pozytywnie.

Bibliografia

Brulińska M., *Aspekty prawne przeciwdziałania i zwalczania prania pieniędzy w Polsce. Wyzwanie dla polskich instytucji finansowych*, „Studia Iuridica” 2018, t. 77.

Capiga M., *Bezpieczeństwo instytucji finansowych jako instytucji obowiązanej w systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy*, „Studia Ekonomiczne” 2014, nr 171.

Chodnicka P., *Ekonomia prania brudnych pieniędzy*, „Oeconomia Copernicana” 2011, nr 4.

Chodnicka P., *Zarządzanie ryzykiem prania pieniędzy w systemie bankowym*, „Problemy Zarządzania” 2012, nr 10/4(1).

Gandhi H., Tandon K., Gite S., Pradhan B., Alamri A., *Navigating the Complexity of Money Laundering: Anti-money Laundering Advancements with AI/ML Insights*, „International Journal on Smart Sensing and Intelligent Systems” 2024, vol. 17, issue 1.

Golonka A., *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy w obliczu zmian wprowadzonych IV i V dyrektywą AML*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2020, nr 4(862).

Golonka A., *Unijny projekt „pakietu AML” – reforma czy rewolucja w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy*, „Ius Novum” 2024, nr 2.

Golonka A., *Współpraca z krajami trzecimi w zwalczaniu prania pieniędzy w obliczu współczesnych wyzwań*, „Ius Novum” 2023, nr 4.

Golonka A., *Zakres podmiotowy ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy w świetle znowelizowanych przepisów*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2020, nr 3.

Kędzierski M.A., *Notariusz jako instytucja obowiązana w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (omówienie niektórych zagadnień)*, „Studia Prawnicze KUL” 2020, nr 1(81).

Krupa Ł., *Przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu*, „Cybersecurity and Law” 2022, z. 1.

Majewski K., *Zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, „Monitor Prawa Bankowego” 2020, nr 01(110).

- Nowakowski M. (red.), *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz*, Warszawa 2023.
- Passas N., *Demystifying Hawala: A Look into its Social Organization and Mechanics*, „Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention” 2006, vol. 7, issue sup1.
- Prengel M., *Międzynarodowe przeciwdziałanie praniu pieniędzy w sektorze finansowym*, „Bezpieczny Bank” 2003, nr 2(21).
- Qureshi W.A., *An overview of money laundering in Pakistan and worldwide: causes, methods and socioeconomic effects*, „University of Bologna Law Review” 2017, vol. 2:2.
- Saiful I.M., Akter E.S., Zahed H.M., *Predicate offences of money laundering and anti money laundering practices in Bangladesh among south asian countries*, *Studies in Business and Economics* 2017, no. 12(3).
- Sikora M., *Instytucje obowiązane jako podstawowy element systemu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie” 2009, nr 2.
- Subashi R., *Cryptocurrencies and Money Laundering*, „Balkan Journal of Interdisciplinary Research” 2024, vol. 10, no. 1.
- Warren M., *Let the Digital Euro Circulate: Introducing a Retail C.B.D.C. in the Eurozone With Unlimited Holdings by Users*, „University of Bologna Law Review” 2023, vol. 8, issue 1.
- Wiszniewski E., *Wymagania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz realizacja tego obowiązku na przykładzie biur rachunkowych*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2014, tom 76 (132).